

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу
на целу годину 2 ф.
на по године 1 ф.

Издаје сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, власник и издавалац:
СТЕВАН КОЊОВИЋ учитељ.

Цена за огласе:
на целој страни 8 ф.
на по стране 4 ф.
на четврт стране 2 ф.

ПРИРОДОПИСНЕ ЦРТИЦЕ У СВЕЗИ СА ПРИВРЕДОМ.

Пише: **Иван Маширевић** богослов.

I.

Оплођење биљака преко инсеката особито преко пчела и важности тога.

Ein Blumenglöckchen vom Boden hervor
War früh gesprosset in lieblichem Flor;
Da kam ein Bienenchen und naschte fein
D e müssen wohl beide für einander sein!
Goethe.

(Свршетак).

Оплођење биљака може бити на разне начине, као ветром, водом, тицом (колибар) па и самоплођење може бити али број таквих биљака, које се на тај начин оплођују далеко и далеко е постао иза броја оних биљака, које се оплођавају преко инсеката.

Као што смо напред споменули, први је био Спренгел који је својим посматрањем дошао год. 1787. до проналаска, да су инсекти најглавнији фактори при оплођењу биљака; и тај проналазак објавио је у свом делу „Das entdeckte Geheimniss der Natur . . .“ год. 1789.

Али шта су сви инсекти према вредној радилици пчели!

Та пчела је највреднији створ на свету, њезин живот се састоји једино у раду, једино у облетању сваковрсна цвећа. Од рана пролећа,

кад се пробуде први фанерогами па док не застуди непрестано се пчела грли и љуби са цветом; кад цвеће спава и пчела спава.

Нема ли ти онда славни песник и природњак Гете право да пева горње редке. . . .

Нема ли наш народ право кад у својим умотворима пуним филозофије вели, да ће настати смак света

„кад нестане пчеле и цвијета“.

За пста потпуно право!

Па и по телесном удешају има ли способнијег инсекта за оплођење биљака, за пренашање праха са цвета на цвет?! Истина да пчела врши ову функцију нехотимично али ипак не са свим случајно као други инсекат, који не купи прах цветни за своју употребу него само медљани сок — већ пчела купећи хотимице прах за своју употребу својим четкавим апаратом, својим целим длакавим телом, мора очешавши се само о други цвет — пренети мало прашних зрнаца. . . .

Дакле небориви је факат да инсекти а особито пчеле „играју већу улогу“ у расплођивање биљака. Познато је, да је оно поље обилније плодом, где више крстаре пчеле и други инсекти.

Где случајно не доспевају инсекти ту ветар по највише или код водених биљака може и вода, да оплоде биљку а кад-кад бива и самооплођење. Диклинске биљке — у чијим се цветовима не налазе оба расплодна органа и прашници и тучак заједно — ако се случајно ветром не оплаћују, оне се морају преко инсеката једино оплодити јер саме собом по свом удешају, никако се не дају оплодити.

Па узмимо сад и моноκлинске биљке на среду, код којих су прашници непосредно уз тучак, где је могуће кад и кад самооплођење, па и код ових биљака су инсекти особито пчеле главни фактори при њиховом оплођењу. . . .

Почео је Грев, наставио Спренгел али довршио је тек Дарвин!

Овај научењак, који је својим проналасцима у природним наукама створио епоху, приметио је, да исто као и код животиња самооплођење сатире своју врсту. Он је испитивањем приметио „природа мрзи самооплођење“ а ово је и доказано.

Код моноκлински биљака где су мушки и женски органи у непосредном суседству, природа је избегла самооплођење на два начина т. ј. код неки моноκлинских биљака не развију се у исто доба у једном истом цвету и мушки и женски органи, него или се прво развију мушки, па кад ови увену онда доспевају женски (протероандриске) или обратно (протерогинске) такве биљке моноκлинске називају се у науци дилогамске. Други начин је код моноκл. биљака. Тај, што и ако у једно исто доба сазревају и прашници и тучкови ипак је избегла природа самооплођење тиме, што је у једном цвету више тучака а прашници нижи или што су у другом прашници

виши а тучак нижи. — По овом другом поретку т. ј. што су прашници виши а тучак нижи могло би се догодити самооплођење, али за чудо дивно код таквих биљака често се нађе, како су антере доле оборене тако, да се не може прах са њих стресати на тучак. Биљке код којих заједно доспевају и прашници и тучкови зову се хомогамске.

Дакле природа воли укрштај.

Кад разгледимо и моноκлинске биљке, оне с погледом на оплођивање су са свим сличне диклинским.

Ко је посредник оплођивања кад ових биљака? Опет инсекти а највише пчела. Пчела овде не само да врши оплодњу, него као што је Дарвин приметио*) врши укрштај. Ипак има нешто и изузетка као, неке биљке могу се саме собом оплодити а могу и преко инсеката укрстити се; а има опет таквих где може бити једино самооплођење (клејстогаме). Дакле инсекти врше у највећем делу оплођење а и тиме врше благотворни укрштај, којим се потомство ојачава и улепшава.

Колика корист! Особито од пчеле!

Па сад да видимо и оне биљке које су тако удешене, да се ветром лако могу оплодити, па и код тих је пчела не од мале важности.

Узмимо са свим могућан случај, да за време цветања појединих биљака које се обично ветром оплођују, наступи кишовито и влажно време. Да ли је онда сигуран плод код ових биљака помоћу ветра? Не, јер влага згусне прах у малу куглицу, па кад наступи опет сухо време она се онда стврдне и онда

*) Die Wirkungen der Kreuz- und Selbstbefruchtung in Pflanzenreich von Charles Darwin aus dem Englischen übersetzt, J. Victor Carus.

није могуће, да ветар пренесе ту куглицу на други цвет. Али ако дође случајно пчела на такав цвет она ће својим четкицама размрвити куглицу и тако је тек осигурано оплођење. Велим ако дође случајно — да, јер пчела ретко ће посетити оне биљке, које се ветром оплођавају — јер те биљке немају својства, да дозову пчелу, да је оплоди, нема мамца; биљке које се ветром оплођују без изузетка — као што вели Дарвин немају обојадисане цветове. . . .

Шта би, да није пчеле?!

Зар би овако изгледала природа? Зар би било у њој овако крајних слика као што су шарене баште, поља и шуме, које слике и јесу најдивнији украс природе; па зар би и ми овако живели скидајући у пољу, башти по вотњаци и т. д. сваке године плодове који нас хране и друге организме, који су нам од преке потребе?!

Овако неби за цело.

Европски насељеници на Хатамским островима источно од нове Зеландије донесу собом из своје отаџбине воћа и других корисних биљака, те стану овде расађивати и сејати. Како је земљиште врло добро било то се ове биљке брзо попримају и почну брзо бујати, па донесу обилно цвета, но кад је било време берби а оно ни једног плода.

Ова појава понавља се више година, па никад нису знали људи шта је узрок. Једном донесе неки Енглец „Wood“ неколико кошница кад — ал те године добију они плода!

Чим се више пчеле умножавају тим су и они сваке године имали све богатије и богатије бербе. —

Дарвин узме сто комада детелине па остави тако, да су их пче-

ле могле облетати и узме двадесет ком. исте детелине те покрије мрежом да немогу доспети пчеле до цветова; од оних сто добије 2290 зрна која су могла клијати а од ових 20 исте врсте детелине ни једнога.

Нису ли ово јасни докази о грдној користи коју доноси пчела својим облетањем око цветова разних биљака!

Нема сумње, да је у оној земљи или у оној околини плодовитост тим осигуранија чим је пчеларство развијеније.

„Према овоме интересантан рачун доноси пастор Сауле из Ликендорфа, председник саксонске пчеларске главне задруге, из кога можемо видети од какве је велике економске важности пчеларство. Он вели да у Саксонској има 17000 кошница. Из сваке кошнице излете сваки дан 10.000 пчела, дакле свега 170 милиона. Свака пчела сваки дан четир пута излети из кошнице, дакле свега излете пчела сваки дан 680 милиона. За сто дана пак излете 68.000 милиона пчела. Свака пчела пре него што се поврати у кошницу обиђе 50 цветова, дакле све пчеле у Саксонској обиђу 3.400.000 милиона цветова. Ако пчеле од 10 цветова један цвет оплоде, онда излази да све ове пчеле оплоде, 340.000 милиона цветова. Узмимо, да оплођење за 5000 цветова вреди један фениг, онда све пчеле саксонске доносе користи годишње 68 милиона фенига или 680.000 марака. И на ту грдну корист нико се и не обзире, ма да свака кошница, осим свога меда воска што доноси, још доноси 40 марака вредности за оплођење биљака у целој земљи“.*)

*) Привреда год. 1880. бр. 2.

Стога је очекивати од сваког рационалног економа да буде и рационалан пчелар, јер не само што ће неосетно имати већу бербу биљних плодова као: воћа, пшенице, детелине, репице и т. д. него ће га још богато наградити медом, воском а и лепшим моралним поукама, једино за то, што јој је дао мало кућерка и оно парче места за њу. Па није ли Богу плакати кад се у неком селу нађе од толиких мајчиних рационалних економа, да тек један а највише два (а Бога ми у многим ни један!) пчеларе!!

Та толико се пута навађа за пример Немачка где је пчеларство тако развијено да је тако рећи ретка кућа која не држи кошнице!

„Та да ми је таква труба — као што вели српски пчелар Филип

Ђорђевић — да се свуда може чути, дунуо бих у њу, да мој глас сваком Србину кроз уши до срца допре, да се чувства у њима пробуде, и са раширеним рукама и топлим срцем да приме тај велики дар од Бога, што је Бог пчелицу тако обдарио и човеку поклонио на велику његову хасну! Орете, велим толику земљу, имате толике ливаде, где вам сено расте, толики силни неописани цвет, — Бог вам орошава летине ваше медљаном росом, а нема ко да покупи ону медљану росу, него тако пропада! А и ти сиромаше, што немаш ни ланца земље, само имаш своју кућицу и башту, можеш и ти коју кочницу запатити, не треба да јој ореш и сејеш, она ће наћи себи меда.“

Карловци уочи 1891. године.

ВОЂАРСТВО.

Нега вођака.

за време њихова одмора.

(Свршетак.)

У прошлом броју, при говору о загртању онога јендечића кога ископасмо под круном у виду прстена на простору треће трећине колико круна подину своју поклана, нарочито нагласисмо, да је такав јендечић најбоље загрнути са ђубретом мешанцем (compost.). Кад то онда учинисмо, не рекосмо ништа подробније о том ђубрету с тога нам сад остаје да коју рекнемо, како ћемо најбољи такав мешанац и да добијемо. За мешанац се морамо још израније постарати а не уочи оног дана кад хоћемо њиме већ и употребу при

вођци да чинимо. Лети ухватимо који дан, када не будемо имали каква хитна посла и колима донесимо с пута калдрмисаног оно ђубре што се на њему налази, или из какве баруштине у којој је вода одишла или усанула и то горњу земљу за један ашов дебљине. Навући морамо према броју вођака, које ћемо овим ђубретом да засипамо; а рачуна се на сто вођака шест товара такве земље. Навуцимо је где у двориште на какву рпу, сад било једну или више, и то се мора равнати према простору, које вођке захватају што ћемо их да засипамо. Одатле ћемо у своје време колицима разнети под сваку вођку онолико, колико ће бити доста да се ископани јендечић загрне.

Како се донесе по два товара ове земље на једну рпу, одма ваља

на њу и по једно или два бурета воде из баре какве донети и истрести, а уз то сав смет и коров из дворишта и баште, све се мора на ову рпу, или ако и је више, оно на више бацити и просипати.

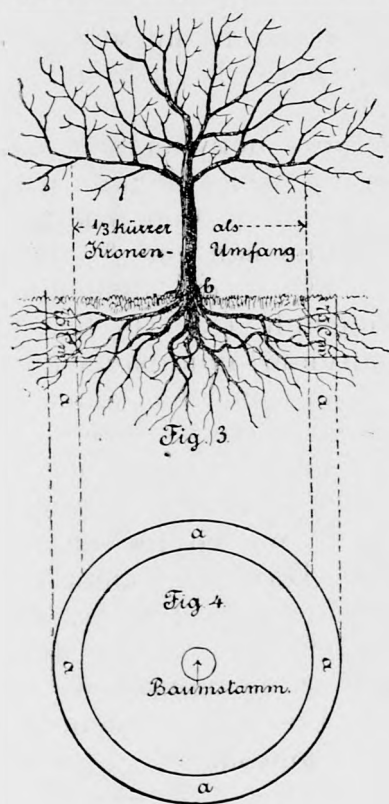
Земља та са овим ђубретом угореваће и претвараће се у најбоље ђубре и то у тако снажно, да ће при заградању довољно бити само $\frac{1}{2}$ да се помеша са оном избаченом земљом из јендечића, те тако изме-

и који ће нам као снажан костур служити за будућу лепу круну.

Зими између 4. и 5. године по садњи при копању овог јендечића, све смо крајева од жила поодсецали, на које смо год наишли. Истина да смо им у тој цели ове жиле поодсецали, да кад зарасту те ранице, да се на сваком месту појаве више и то: много т. з. власстих жилица које су најбоље за скупљање хранљивог сока из земље а по том и

напредовање; али то за рашћивање не бива тако брзо, па да се одма и исте жилице развију па већ и услугу чине, него и за то треба времена — а за то време воћка не ће моћи добити толико хране, као нпр. прошле године, да снажне леторасте тера, као што је то до сад чинила. Прве ће године крајни пупови на гранчицима слабије постерати и леторасте ће много слабије бити од летораста прошле године.

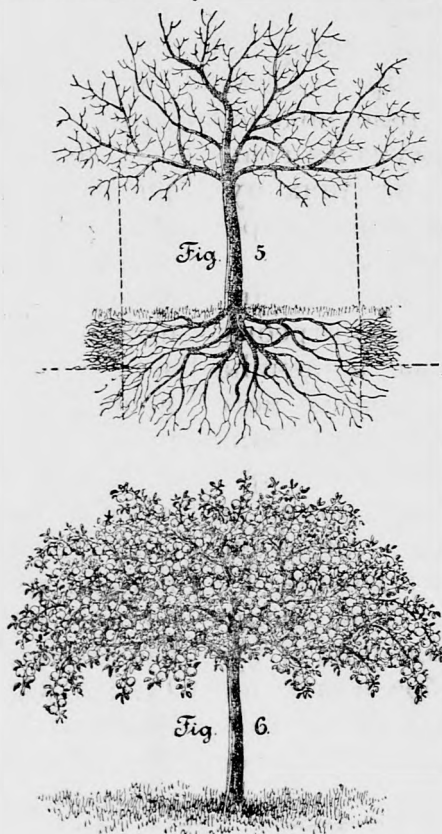
Док су ранице зарасле, и док су се на тим местима нове

Сл. 10.

шаном поново загре; а наравно из вида никад не изгубити, да се земља око основе стабла воћкиног тако образди, да се вода, која би кишом падала, или којом би поливали, слива на основу стабла воћкиног.

На повољном земљишту засађена воћница врло добро успева, а то се примећује на снажним оним леторастима који су избили из ње,

Сл. 11.

власасте жилице у великој количини појавиле (сл. 10. fig. 5.) дотле су већ они крајни пупови на гранчицама истерали као што рекосмо много слабије и кржљавије леторасте. А кад су ове нове власасте жилице у живот и у рад ступиле, наилазили су на обилан извор хране у заграђеном јендечићу и ту обилну храну спроводећи горе не моглоше је применути на крајне пупове, који

имају једини тај задатак, да воћку у обиму круне њене продужују проширују. Стога тај храњлив, сок а по том и храна примењује се на снажење оних пупова (очију) који се налазе са стране гранчица и ове крену а на овима се појављују родни пупови за идућу годину, који ће сви цветати и плода донети, ако спољне какве препреке, као мраз, или друго што, не би наишло, и цвет сатрло.

Почне ли једном воћка рађати, то онда снажно избијање летораста — или т. з. растење у дрво — само по себи отпада. Тада дрво поделом сока, на плод, на продужење гранчица и на образовање плодних пупова као у нормалном стању здравља наставља свој живот.

Но колико ми очекујемо од оних власастих жилица, да ће потребну храну моћи купити из јендечића напуњеног мешанцем, толико исто морамо бригу да водимо шта бива и са оним жилицама чији се крајевци свршују на подини круне за оно $\frac{2}{3}$ простора, које не дирнусмо за ових последњих 3—4 године. Ту је истина при садњи и при каснијем копању првих јендечића и ђубрењу земља била добра и плодна, али се временом исплакала, с тога касније и на њу пажњу морамо

обраћати и ђубрити је, а то пак бива на начин, који ћемо касније да саопштимо.

На горњи изложени начин, не негују се само младе воћке од времена сађења па даље, него се на исти начин могу неговати и много старије воћке, па да тим радом постигнемо од воћке исти жељени успех у погледу рађања, као и код младих воћака.

Слика 10. fig. 3. представља нам једну матору јабуку од 30 година, која је за сво то време врло слабо рађала, него је већином у дрво терала.

Једне се зиме покушало и објендечило иза $\frac{2}{3}$ њене подине (сл. 10. fig. 4.) Јендечић је био ископан за 5 см. дубљине ван оне $\frac{2}{3}$ простора подине. Жиле су правилно исечене и јендечић (сл. 10. fig. 3. 4. а. а.) се напунио приправљеним мешанцем. Првог пролећа одма је престала јабука терати у дрво; него се прво из зарашћених места појављивала множина власастих жилица (сл. 11. fig. 5.) а на круни силни плодни пупови. Идућа пролећа јабука је обилно цветала и до јесени сва плодом начичкана остала (сл. 11. fig. 6.) тако да је одмах те године до 5 q. (метарских центата) извртна плода донела.

ПЧЕЛАРСТВО.

О запаћању матица.

(Свршетак).

8.) Слабија друштва у кошници примају лакше матицу туђу него јака, а сасвим слаба примају и сакату матицу.

9.) Матицу која је исте расе са

пчелама примају пчеле лакше, него оне које су од друге расе.

Хоћемо ли матицу да додамо, то је морамо толико држати затворену у кавешчићу док не приметимо на пчелама да су пријатељски расположене према њој. Кавешчић, у који се матица затвара, различи-

то изгледа, но најобичнији су они, који изгледају као правилан ваљак. Такви кавешчић моће сваки пчелар направити, ако само при руци имао буде оне исплетене жице, од које се решето прави. Нека савије од те жице ваљак, који ће 7 см. дугачак бити, а у промеру нека је 3 см. широк, дољна основа тога ваљка мора бити затворена, жицом, а горња мора бити отворена и то су врата кроз која ћемо матицу пуштати унутра. Поклопац на тим вратима треба да је од јагнеди или од другог дрвета, да не би пчеле могле пре времена унутра ући. При хватању матица морамо врло опрезни бити како ћемо ју ухватити да јој не би како јаињак згњечили и пореметили, за то ју морамо претима овлаш ухватити преко груди и главом напред треба је у кавешчић стрпати. За тим кад хоћемо матицу са кавешчићем да додамо којој кошници, то га треба тако сместити, да дође у сред плодишта између два оквира, а за бољу сигурност треба у кавешчић метнути парче меда са саћем, да би матица имала шта јести, док је пчеле не приме и док је не би саме кроз жице храниле. Ако се који матичњак нађе у кошници, у коју хоћемо матицу да додамо, треба га покварити, јер ће тада пре матицу примити. Другог или трећег дана виде ће пчелар јесу ли пчеле матицу примиле или не, то ће приметити одмах на први поглед по понашању пчела према матици. Па у случају да су пчеле још непријатељски расположене, то треба матицу и на даље у кавешчићу затворену држати. Главно је у овоме случају да се пчелар извезба па да позна и разликује, пријатељско сусретање и понашање од непријатељског. Пријатељски су расположене тада, ако дају од себе

тихи глас, ако мирно стоје око кавеза и крилима лепршају, за тим кад се примети да су раде да је из кавешчића ослободе — кад се све то опази то треба такову матицу пустити на поље, јер су то знаци да је примају. Напротив дају ли пчеле од себе цичећи оштри звук, пружају ли жаоуку напоље и пуштају ли од себе отров, које се по мирису распознати може, пружају ли главу унутра не би ли се је дочепали и обмотавају ли кавешчић у клупчадима; то су знаци да је још не примају и да су непријатељски распложене. Мада су пчеле и пријатељски расположене према матици, то ипак не треба матицу опасности излагати, већ тада треба онај поклопац са кавешчића скинути, а место њега треба врата старим воском залепити да пчеле саме восак прогризу и матицу из затвора ослободе. Па ако се примети да пчеле још матицу не примају, то ју треба поново у кавешчићу затворену држати. Само се мора пазити да нису пчеле наново матичњак извеле, које треба све покварити.

Па поред свега тога деси ли се да пчеле тешко матицу примају, то треба такову кошницу добро накадити и опити бовистом, или другим каковим средством за опијање и онда тек матицу пустити.

Хиблер препоручујући овај начин вели, да при опијању пчела мора пчелар јако пазити, да неби како кошница пропала, па наставља даље: „кад смо кошницу бовистом добро накадили и тиме пчеле опили, то треба такову кошницу одмах отворити, да сувишан дим из ње изађе, па тек онда треба у такову кошницу пустити матицу, коју нисмо димом опили, она ће се одмах завући у гомилу пчела, које су бо-

вистом опијене, и ту ће мирно лежати. При таквоме раду треба на ово пазити: а) овакова операција предузима се само пред вече, кад ће сутон да наступи, како би се све пчеле опити могле, или тада кад је напољу хладно и кад пчеле неће на поље излетати. б.) опијене пчеле несмеду се затворене држати, јер ако се пробуде могу се све погушити. в.) Пчеле које се нису у пролеће изчистиле или које су у лето за време главне паше стомак свој нектаром напуниле, несмеју се димом опијати, јер за време опијања луче од себе нечистоћу и све се измрљају, а неке се више и не пробуде. г.) Тако се исто несме она кошница опити, која има отворена легла — јер би угинуло, а то с тога, што пчеле које су димом опијене не дођу за 24 сахата као што треба к себи, па за то време нису у стању ни уљеве своје хранити.“ (Испореди Хубера — Niederschopfheim Vztg. 1861. стр. 161.)

По моме мишљењу оваково средство не би требало ни употребљавати могло би се препоручити само

код оне кошнице, која је дуго времена безматас била — па има трутовњачу (назови матицу) те због ње ако неће да приме матицу, ово би било као последње средство, јер у таковој кошници нема ни легла правог — потпуно доброг, па би се могло горе споменутим начином оперирати.

Има и таквих случајева где је у изгледу, да ће пчеле лако примити матицу, — као нпр. оне, које нису дуго без матице и којима треба додати оплођену матицу — то можемо таковој кошници одмах додати матицу, а да је и не затварамо у кавешчић. Ако смо ради да вам операција још сретније испадне за руком, то треба пчеле раствореним медом попрскати, а кошницу разноврсним мирисавим биљкама натрети, да би пчеле и матица један исти мирис добиле.

Ко буде све ово на уму имао тај ће на лето моћи многе кошнице од погибије сачувати.

У Ср Карловцима.

Ђакон В. Латинкић
катихета у гимназији.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Каламлење винове лозе.

Каламлење спајањем.

(Наставак)

II. Спајање седлом.

Овим се начином већином калами у пролеће, она лоза, са здравог и снажног чокота, која би за врло добру наводницу послужила, да је и по плоду своје од особите врсте; али пошто јој то недостаје,

то се онда калами са каквом врло лепом и племенитом сортом грозђа.

Начин пак рада састоји се у том, што се подлога, као једногодишња лоза налази на матором чокоту; и мора се узети исте дебљине и каламлоза од 2—3 ока. И подлога над оком и каламлоза под оком оцече се нешто укосо, за тим се подлога непосредно за неколико мм. (милиметера) над оком засече, што ће седло да образује; тако исто и каламлоза само спротивне стране под

оком. До краја седла исече се она страна лозе на којој је засек седла (сл. 12.) па обе ове лозе приљубе се једна на другу и крајеви добро утутну у горње и доње седло. По том се рафијом или памуком добро и чврсто обмота приљубљено место и са обичним хладним воћарским воском облије. Уз то још из вида не смемо изгубити да и подлога и калемлоза морају бити једне дебљине. Кад смо то рано у пролеће урадили, ова се каламљена лоза наведе у за то већ направљени јендечић. При изласку јој из земље тачка се удари и ситном земљом у виду кућице загрне; што ће све тако загрнута остати, до год не потера. — Сл. 12. Идуће године ће се наводница оцети од свога маторог чокота.

Сл. 12.

III. Спајање троуголним исечком (триангулирање.)

У исто доба и ради исте цели калами се лоза и овим начином, као год што рекозмо, ради чега и кад се калами горњим начином. Једина је разлика у начину како се калами. По горњем начину су приљубљене стране равне а овде не; овде је подлога издубљена у виду телесног угла, а каламлоза са две страна толико зашиљена, колико ће управо моћи добро се уместити у исечак подлоге (сл. 13.); трећа недирнута страна каламлозе попуњује спољну облину подлоге. Овако урађено увек се и воском опточа и исто онако даље поступа, као и

Сл. 13.

са каламком кога добисмо по горњем начину. —

IV. Спајање на американску подлогу.

Спајање бива као и код воћа, прво морамо да имамо подлогу, американску лозу као прпољак од најмање 2 год. Ова се може овим начином каламити на свом сталном месту где је засађена, месеца априла и маја само ако смо калемгранчице до то доба сачували да не крену; а може се каламити и у соби преко целе зиме и раног пролећа, све до априла месеца. За овај посао нужно је да још у јесен из расадника навадимо себи онолико американских прпољака колико желимо преко зиме да каламимо. Прпољци се ови морају у подруму, као по неким лејама од песка направљеним један уз други засадити и пре каламљења па и после кад готов каламак повратимо, где ће дочекати март или април месец, кад се поново из подрума изнесу и на стално место засаде.

Рад око спајања састоји се у том, да се мора узети и подлога и кламгранчица једне дебљине, а то ћемо постићи кад прво направимо справу налику на врло ретки чепаљ. Зупци да су један од другог у неједнаком размаку. Наближе ваља да су зупци један од другог 6 мм. па даље сваки зубац да је удаљенији од другог за 1 мм. док недођемо до удаљености на 15 мм. На дршку зубаца под размаком ваља написати, колико је мм. удаљеност сваког размака. Уз ову справу ваља да имамо још једно плитко сандуче подељено у 10 одељака над сваким одељком нек стоји записан један број од мм. од почетка 6 мм. па завршно на 10-том 15 мм. Овим чепаљем или зупчаником ћемо сваку каламгранчицу измерити, (које смо

прво све на 3 ока исекли) и колико је која дебела одма ћемо је у њен одељак у сандуче метути; ако је зупчаник показао да је дебела 11 мм. а ми ћемо је ставити у одељак над којим пише 11. Тим ћемо начином промерити све каламгранчице, које за даље мислимо употребити и разделити их по одељцима. По том се узме прпољак и зупчаником измери оно место где ћемо каламити; а то је на неколико мм. од прилике 7—10 мм. над земљом у колико ће бити засађен; колико мм. зупчаник показује, од толико мм. узмемо један комадић каламгранчице; тим смо начином добили једне дебљине и подлогу и каламгранчицу. Ово се овако ради кад је извађена подлога и кад тај посао обављамо у соби; а готово тако се исто мери зупчаником и кад, каламимо на сталном месту. Место зупчаника може се за исту цел употребити и онај нож којим зарезујемо и подлогу и каламгранчицу, који са једне стране своје плоче има обележену меру у мм. и мали покретан зубић који се може приближавати и удаљавати до другог непокретног зубића од кога почиње мера од 1 мм. Са

истим ножем да се и подлога и каламгранчица тачно измерити.

Кад дакле добијемо обоје једне дебљине — што при каламлењу лозе мора да буде — онда прво ко со на спрам ока на спротивне стране њега засечемо на горњем делу лозе за 20—25 мм. тако, да се засек сврши на оној страни где је око; засек мора бити подпуно раван, с тога се изискује да се наједанпут оштрим ножем засече. За тим се и онај део каламгранчице на спрам ока у среди с противне стране — за неколико мм. ниже — исто тако засече, засек мора да буде и ту раван и подпуно једнак са засеком од подлоге. Оба се засека један на други приљубе и ако потпуно један другог поклапају онда се чврсто рафијом увежу и воском опточе, на страну остави и други предузме. Све што се за један дан покалами, ако је у соби одмах се поново у подрум лепо у своју постељу смести и загрне до каламљена места. Ако смо више врсти каламили, то се свака за себе мора забележити и у баштованску бележницу увести, па било да смо у соби или у слободи каламили (Наставиће се.)

П О В Р Т А Р С Т В О .

Неговање усева у кујнској башти.

Посејано семе кад никне, мора се јако пазити, јер су све биљчице младе, њежне и при свакој промени врло осетљиве. Пошто ниче у пролеће, а у то су доба још ноћу јаки мразеви, то се од ових морају јако

чувати. Усев се у слободним лејама пред вече покрије са каквим покривалом од дасака, асурама или другим чим; или се усев у кућицама покрива преко ноћи са цреповима, а ујутру опет уклоне. Младом усеvu највећма прија тихо облачно време. Не воли оно ни јаку жегу, и од тога се мора чувати. Особито се мора чувати и од једног и од другог онај усев, који је засејан у клијалишту — расадници. Ако га будемо према вре-

мену покривали и откривали и мало по мало на јачу светлост навикавали, биљчице ће ојачати и потпуно се лепо развити.

На клијалишту осим асура, којим се усев чува, могу се употребити и прозори са стаклом објадисани кречаном водом или каквом зеленом бојом, кроз коју ће светлост продирати али ослабљена, чиме ће само користити а никако шкодити биљци.

Колико год има уплива топлота и светлост на младе биљке, толико исто чист и свеж ваздух. Кад год време допусти морамо клијалиште отворити да се застворени ваздух измени са спољним свежим. — Кад се биљке у клијалишту и на јачу светлост и оштрији ваздух навикну, прозори и друга покривала се са свим отклоне.

Ако смо семе посејали у клија-

лишту у тој цели, да га, кад изникне, пресадимо као расаду у друге леје у слободи, онда како семеникне морамо се старати да штовише ветримо и оштрија ваздуха припуштамо, да усев не би јако бујно растио, него спорије, упоредо са напредовањем лепог времена, да и оно напредује тако, како би прирасађивању само земљу променуло али природу не. — Ветрење мора бити дневно више пута, а у топлијим часовима покривало са свим одстранити. Ако смо у клијалишту нпр. посејали купус или салату ради расађивања, то дневно по више часова морамо оставити непокривено, да би се младе биљке научиле на јачи ваздух и очврсле. Кад време попусти, па и ноћи су од мразева безопасне, онда се могу клијалишта и ноћу оставити непокривена.

Ц В Е Њ А Р С Т В О.

Култивисање агације у соби.

Кинтересантном биљу које се у соби у лонци култивише, јесте и агација. Агација има више врста; а за култивирање у соби се примењују лепше сорте и оне које се могу у лонцима неговати; једна од тих врста јесте Ново-Холандска агација. Ова се сорта негује са свога лаког клијања и растења.

Како се укаже пролеће, ваља приправити семе, земљу и сандучиће у чега ћемо ради расаде да посејемо. Земља је најбоља баштенека — шумска од лишћа; оваковом се добром трошном земљом напуне сандуци. добро кишном водом навлажи и увек у топлоти одржавају. Ово се најбоље тим постигне кад се земља у сандучићи покрије са проливањом хартијом и близу топле пећи примакне.

Ово је дикотиледона т. ј. биљка која као и пусуљ са два листића ниче. Но пошто је семе врло тврдо, то се оно етога а у цели да одмекне, потопи у воду у којој стоји неколико дана. Овој се води дода још 3—4 капи Salzsäure — Кад се сад посеје и после кратког времена изникне и још мало порасте, наступи пресађивање у лонце, који се опет са онаковом земљом напуне и која се несме напустити да се са свим осуши. Овим се начином биљчица брзо и лепо развије а особито *Acacia lophanta*, ова особито лепа врста. Прво се појави 2 подједнака маљаста листика потом четир, шест, осам и десет. Овде нам је опажљиво једно математично правило. Проучавање ових биљака и посматрање је врло интересно. За неколико месеци добије се повиша биљчица, која на своме горњем делу непрестано ново и ново лепо маљасто лишће тера, за које време дође полако жути и опада. Да би се овом, делом на пут стало, врх се-

од летораста међу два нокта закине, чиме је приморано да се у пазуху листова новолишће образује; што жбунаст облик почињава биљчици. Многе врсте агације, а особито *A. lophanta* може се одма како се летораст мало одрвени, са свим до земље одсећи, услед чега ће врло много млади летораста у виду жбуна да потера.

Неке сорте као нпр. *A. salicifolia* како изникне добије лик, исти на велико врбово лишће. Докази да заиста спада у агације јесте она два мања листића која се на врху образују. Осим ове врло су лепе: *A. pulcherrima*, *A. speciosa* и *A. lineata*. Свака ова врста узима се као врло леп контраст широкој бегонији и служи као врло леп накит сваком цветном столу. И још једну особину имају агације, што посматрачеву пажњу на себе обраћа. Како сунце зађе на мах полако лишће клоне и оборено висе доле. Биљчица, за то време спава и изгледа као каква

оборена брзова гранчица са ресама; и то све дотле бива док се сунце поново не роди, јер се тада тих хиљаду и више листића поврате у свој величанствен изглед. Већина агације баца са себе лишће; како се ово опази, то је време, да се агација остави на неко знак да се одмори; сасече се, и нек се мало сувље придржава. Оне ће нам ову бригу и труд са новим растом богато наплатити. Неке од ових цветају врло лепо и мило. Цветови су им врло леви, усправљени и као грозд изгледају. Боје јасно је жуте или беле. Негују се због тога што их је лако поранити и што су поглавито са свог врло лепог лишћа омиљене, и што се као брвенато (лиенато) биље за украс соба употребљује и због чега се сваком и препоручује.

Поглавито због упливисања светлости на њу и јесте врло интересантан предмет штудије у соби. „F.“

Л И С Т А К.

Л е п т и р.

— Приповедача из живота. —

Од

Ив. М. Поповића.

Лесен је у велико настала. Даждовити и суморни дани скоро никад нису ни избавили, а по кад-кад и снег је почео да пада уз јако духање севернога ветра.

У маленом граду Н., где је некако слабо младежи, омладине, т. ј. момака и девојака, ретко си кога у то тужно доба и виђао на улици, осим оних, који су ишли н. пр. у звање, или се оданде враћали, у кратко рећи: којима је то дужност налагала.

Ко је тражио забаве, ако истој овај назив приличи, одлазио је пред вече у читаоницу, где не би готово ни завирно у новине, већ би гледао, да се с киме пријатно проразговара и да на тај начин заслади одмор.

Сваки дан сам тако чинио, кад год бих се после подне из писарнице дома винуо.

Ван приличног броја познаника, који су ме радо и свесрдно у своју средину примали, често сам се онде сретао и са г. Добрићем, ваљаним и младим учитељем свирке и певања са месне грађанске школе, с којим сам више пута заподевао говор о разним складбама и т. д.; хвалећи уз то његов заиста прекрасан дар, о чему се врло повољно и стручњаци јавно изразили и због чега је он у многим отменим кућама поред лепе награде приватне часове на опште захтевање давао; али, по што сам опажао, да самоћу и тишину по највећма воли, нисам хтео, да му с тим увек досађујем.

То вам је леп црномањаст младић, скроман и честит, а поред тога необично благ, тих и миран, као што си му из очију читао. Но то ми га је опет и издавало, да је јако заљубљен, па тако је и било!

Време је брзо пролазило. Божић се приближавао. За три-четир дана искупила се угледна множиница свеучилишних ђака, који су дошли од горе, да међу својима код оца и мајке проведу тај радосни празник, а десило се, да је и неколико лепих девојчица са стране поиздолазило, већином са села, да у градићу

код блиске родбине зиму пробаве; ту је ипак живље, па ће се пријатније осећати.

Разуме се, да се цела варош чисто обновила и да су и ови младићи долазили на читање. Одмах се почели заузимати, да се у очи нове године приреди забавно вече у почаст поменутих гошћама.

За хоровању изабери Добрића, а мене пак у приређивачки одбор.

То ми је дало прилике, да се с овим вештаком што боље упознам и на скоро смо постали најискренији пријатељи и другови, живели смо као рођена браћа.

Све смо силе употребили, да забава што сјајније испадне.

Грађанство се одазвало и то с великом посетом.

Кад се гласба свршила, те дошао ред на игранку, младеж се ухватила у коло, а старији су их с уживањем гледали.

Добрићу није до тога било; није му се свидело које због умора, а које због нераположења. Отишао је у побочну дворану, да вечера.

Чим сам то приметио, намах сам се упутио за њим, да бих га шалом и досеткама развеселио. Сео сам до њега за сто у најдаљем куту од себе, па и сам заповедим, да ми се донесе што за јело.

— Шта си тако тужан? — ословим га после кратке почивке.

— А зар се види?

— Тако изгледаш! Пријатељско око одмах примети.

— Имаш право! . . . Сад нас не ће нико узнемирати, све женске имају играче, нису спале на мене и тебе, те нас не ће приређивачи ни тражити, па, ако ћеш ме саслушати, казаћу ти; јер знам, да ће ми онда лакше бити, по што умеш са мном да делиш и радост и жалост; одан си ми и веран!

— Увек, само настави! На то му пружим руку и он је грчевито стисне.

— Има ли ништа лепшег овде на земљи од среће у првој љубави, за коју сам држао, да ће ми и последња да буде, дочим сам трврдо наумио, да оно дивно девојче и узмем?!

Тад ми је казао име дотичне лепојке, коју сам добро познавао.

— Прекрасан је то етас и узраст, лепота и свежина лица, па тек душевне чари! О, како је пријатна и умиљата! Али да не дуљим, да рекнем само: све и сва, кад је и онако знаш! Старица, где сам на стану, има унуку, која је најбоља

другарица моје драгане. Од ње сам чуо, да ме она љуби. Како сам се онда блаженим осећао?! Можеш мислити! За кратко време решим се, да се оженим, а ту намеру тек сам госпођи саопштио. Свршили смо, да је као сутра дан запросимо. Ту ноћ од веље радости нисам честито ни тренуо; пред зору сам заспао и прекрасно сневао. Усним, да сам с њоме као са својом љубом у шетњи изишао у врт, а била је необично бајна летња ноћ, где смо под мирисном липом при јасној месечини на трави загрљени седели. Играјући се њеном веома дугом и свионом гаравом косицом, са свим је расплетем. Ада је онда дивотно изгледала! . . . Ветрић је почео харлијати. Да не бих озебао, пребацила ми је преко груди своје густе власи и чисто ме увила у њих. Топио сам се од милине! Онај мирис лепши је био и од самих ружица; али то није можда од каквог уља или масти за мазање долазило, него такав је баш у коси; дала ти се ваљда прилика, да међу својим познаницима осетиш, да она сама од себе мирише.

— Да, да! О томе често певају источни песници.

— Опоменем је, да то не чини, јер ће је замрсити, па ће бити чупања, кад се стане чешљати, на што ми нежно рече, да би и највеће жртве за мене радо прицела. Пољупци су даље говорили. За тим се пробудим и видим, да ми је покривач спао. Отуд сам за цело и осетио онај поветарац. Чисто ми неправо било, што сам се пренуо, што нисам и даље тако сневао! Кад сам устао, био сам изванредно расположен. Годио ми је, ма да не дајем на снове, јер: сан је лажа, а Бог је истина.

— Тако је!

— Пун задовољства и миља одем к доброј старици, да је запитам: кад мисли запросити девојку? Рекла ми је: пред вече, док сврши посао; дотле пак да се стрпим; није дуго, а уверена је, да ће добро бити; јер, вели, енила је, да сам умрв и да сам у најлепшим и најсвежијим ружама лежао, а то значи: венчање и сретан живот. Била је сујеверна — у толико, што је на све држала. И госпођа се непрестано смешила. Кад око подне, дотрчи ми њена унука сва усплахирана, те ми рече, да се свега махнемо, јер она се страшно заљубила у другог, који за њу и не мари, но да ће сваки покушај ипак узалудан остати! Пора-

жен сам био. Не могу ни исказати онај бол и јад, што сам онда претрпео!

Дубоко је уздахнуо и застао, као да би нове моћи за продужење прикушљао.

— На скоро за тим — настави после дужег ћутања — чујем, да се већ и у трећег загледала, а до сад можда и у четвртог и у петог и т. д. Зар то није прави — лептир? Стишао сам се, угушио сам тугу; али сам је ипак жалио, јер на што ће то да изиде? Шта ће је снаћи, шта ли ће дочекати, кад не буде више млада и лепа?! То је пролазно. А ако се и уда, те и опет за то таква буде?! Поред свега тог ипак је и сад волим! Шта ћу, кад ми разум не може над срцем да господари?! Све, све, али кад се опоменем на онај славујски глас, онда не могу: да је заборавам!

Међу тим се и око суседних столова накупило гостију.

Прекинули смо и предали се мислима.

После вечере обишли смо неколико пута око дворане, где се прва четворка играла; видели смо и њу и неприметно одемо кући.

Забава је величанствено испала.

Сваки дан сам тешио пријатеља и лепо сам успео; није ни спомињао скору прошлост.

Често смо говорили о сталности и верности у љубави, па смо до тога дошли да су ипак мушки бољи у том погледу од женских.

Добрић се са свим умирио.

За кратко време изишла је од њега дивна складба и у многим чему и јединствена под насловом: „Смеса српских песама и звукова“ за певање и оркестар, о којој се по васцелој околини говорило, па и сами страни листови нису могли довољно да се нахвале.

Није прошло ни две недеље после тога, а уметник добије писмо из Беча, од свога стрица — пуковника, који га је звао, да све остави и да му одмах дође.

Постао је трећим капелником у опери.

На тридесет година од овог догађаја одвео сам био нећака у Будимпешту да га за правника упишем. Том приликом посетим онде и свога некадашњег саученика, а тад великог трговца Петровића.

Како сам се задивео, кад сам у васпитатељици његовој унучади познао ону дивну девојку, оног лептира! Али како је изгледала?! Оно свеже и румено лице на-

брало се и збрчкато, побледело и пожу-тело; она вилинска коса опала, проредила се и оседила, од оног витог стаса и високог узраста нема — тако рећи — ни трага; згурила се и усукала, права кукуљава бика; тек се по дугим ногама види, које су јој у младости уз тело сасма доликовале, да је некад заиста красне висине била; из оних гаравих очију нестало оне живахности, изгледало ми, као да се и оне промениле.

И она се мене сетила.

Дуго смо се немо гледали.

— А знате ли — поче на послетку живо шта је са Добрићем? Наименован је за првог капелника са платом око 5000 фор. Сад је у мировини и живи на прекрасном пољском добру близу Линца. Стекао је многе заслуге, добио је многа одликовања, више колајана, а жена му је дивна и богата кћерка српскога потконзула, па поред тога и веома добра. — Чудновато ми, како је могла поћи за — хоровођу?!

Слатко сам се насмејао, видећи, да је сујетна и ако није више лептир, јер ко гледа на такве старе девојке?!

Радовао сам се, што се онај даровити човек с тако ваљаном љубом усрећио, — она му замењује и оца и мајку и брата и сестре, које још у раној младости изгуби, тугујући непрестано за њима, а жалио сам васпитаљу, но нисам био у стању, да јој не рекнем:

— Заиста је он то и заслужио! Сталност и верност у љубави имају највећу цену и чине је правом и најискренијом, а као таква и треба да се награди!

— Добро сте казали! Да сам друкчија била, не бих сада — седе плела!

Тако нам је пре много лета причао стари судски чиновник Радић — у друштву, у ком су младићи повели разговор о разним — лакшим и тежим — ранама на срцу од Аморове стреле.

ДОПИС.

Сомбор, марта 1891.

Овога месеца наставља се резање и кресање воћака, што смо у прошлом месецу одпочели, и тада се тај посао несме одлагати него у највећој мери предузети. Кад смо прво све високе и велике воћке орезали и удесили онда се морају тако и патуцвоћке; а уз то се и разни облици производе на овима.

При орезивању ситног воћа, избегавајте се лепше шибље (резнице) и ради размножавања расуђују се на одређене леје у дубљину 15 см.

Зимње каламке, које смо у соби зимус каламили, ваља на одређено место у размаку 5—6 десм. расадити. При расађивању пазити да не би накаламљено место повредили и калемгранчицу са подлоге покренули. Сади се у оној истој дубљини у којој су подлоге пре биле засађене

Сво се воће може и управо мора овога месеца пресађивати, које је за пресађивање, јер је земља сасвим слободна од смрзле и трошна је те се њоме могу како треба жиле обложити, а даље природе својом топлотом није у тој мери одмакла да је воће јаче кренуло. При пресађивању мора се онако исто дубоко свака воћка засадити, како је у расаднику засађена била. Наравно предпоставља се, да смо јаме још јесенас дали ископати и да за овај посао, удешене већ чекају. Ако то није учињено, онда се јаме морају дати ископати најкасније у почетку овога месеца, да свршетком истога можемо у њих воћке засадити.

Од воћака се сва земља одгрне и лепо образди.

Овога се месеца у велико ради каламљене (копулирање, седлом, у рацеп) у слободи и то оним начинима, којима се у пролеће ради.

Са окуланата што смо их каламили прошле године на спавање око, скидају се пажљиве везе и над оком се дивјака за неколико см. ореже.

Ако нисмо прошлог месеца посејали кошнице и семе од јабучастог воћа, то се онда мора овога месеца предузети и друго сејање семена за разна дрва и живицу.

Са оне леје, у коју смо јесенас семе посејали, скида се навучено лишће и коров, који је чувао семе од смрзле и приправљало га за брзо клијање.

Жбуње од огроза и рибизла мора се орезати; старо грање исецати. Ако је нужно, мора се и подмладити.

Ако се плашимо од гусеница, поред свега тога, што смо сва легла у свје време скинули и попалили, онда нам ваља из шуме донети више мањих птичијих гњезда и понаместити у воће, да би се која птица у ова прибила, и као највећи непријатељ гусеница ове тлачила.

Белешке.

Нагла промена пиће. Главно правило треба да важи код сваког сточара то, да гледа и свим могућим начинима да се стара, да увек своју стоку једном односно једнаком храном прихрањује, или ако је мењати мора, то да тек врло ретко чини. Наравно код нас је то посве немогуће: увек се придржавати једне хране — пиће она се према околностима и времену мора да измењује. Па пошто је та промена код нас неизбежна, то се поглавито на ту околност мора пазити, да промена пиће не догоди се напрасно, него постепено. И то тако постепено, да прво полагано одвикивамо стоку од хране којом се прихрањује а за то исто доба, опет лагано да навикавамо стоку на ону храну, коју смо мислили и приправили да је од сад стоци дајемо. — Нагла промена хране оставља за собом врло рђавих трагова, прво се стока упусти — изгуби од своје тежине и не може да напредује у оној мери у којој је почела. Краве нпр. мање а чешће и много рђавије млеко дају неголи пре. Па после таква нагла промена хране врло рђаво утиче и на сам сточни стомак, у коме се могу услед тога разне болести да појаве. Д. Р.

Из администрације

„Домаћег Листа“

Г. Ђ. В. — Ст. Бечеј. Примидисмо новац за пет скупљених претплатника, на по године, лист се свима редовно шаље, као и Вама. Лепа хвала на заузимању!

Дружини „Р“ — Краљево. Ми посламо лист свој десеторици предбројника по жељи Вам; а тако исто и Дружини један примерак као уздарје. Кад новац стигне одправићемо „Д. Л.“ и за лањску годину. Поред најбоље воље не можемо лист ни за лањску ни за ову годину јефтиније дати; помислите само који су издаци око штампе, па слике, па уз то још и поштарина и то за Ваше крајеве двогуба. Од лањске године имамо још нешто потпуних брошираних ехемплага. —

Ј. Ц. ШМИДТ

ЕРФУРТ.

Препоручује свој велики избор

С Е М Е Н А

од поврћа, цвећа и економских биљака
разног дрвећа и шибља и од сваке вр-
сте воћа.

ПРОИЗВЕДЕНИ БИЉАКА

сваке врсте, особито екзотично цвеће и НОВИ-
ТЕТА од разног поврћа.

Специалне богато илустроване каталогe шиље
сваком на захтевање бесплатно и франкирано.

J. C. SCHMIDT
Erfurt.